

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΛΥΚΕΙΟ

ΔΡ ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ ΠΟΥΓΙΟΥΡΟΥ
ΕΜΕ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΡΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
28 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2023

ΔΟΜΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ

1. Κατευθυντήριες Οδηγίες διδασκαλίας
2. Παράδειγμα διδακτικής προσέγγισης συντακτικού φαινομένου
3. Ενημέρωση

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ – ΛΥΚΕΙΟ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

1. Για την οργάνωση της διδασκαλίας ακολουθείται **ο Προγραμματισμός** του μαθήματος και ΟΧΙ τα Πλαίσια Μάθησης.

Ο Προγραμματισμός δίνει **πληροφορίες** και **οδηγίες διδακτικής** του μαθήματος που ΔΕΝ δίνονται στα Πλαίσια Μάθησης. **Εργαλείο του εκπαιδευτικού είναι ο Προγραμματισμός και ΟΧΙ το Πλαίσιο Μάθησης.**

Προγραμματισμός:

Α΄ Λυκείου

- Ευκτική του ρήματος *είμι* στον μέλλοντα (αξιοποίηση της Γραμματικής)

Β΄ Λυκείου

- Πλάγιες πτώσεις ως ετερόπτωτοι προσδιορισμοί (όσοι απαντούν στα κείμενα – αξιοποίηση του Συντακτικού)

Γ΄ Λυκείου

- Περικλέους Έπιτάφιος, κεφ. 39: Ερμηνεία του αρχαίου κειμένου και απόδοσή του στη Νέα Ελληνική (Αναφορά στην Αθήνα και τη Σπάρτη στον πόλεμο: σύγκριση της αγωγής των νέων στις δύο πόλεις)

Πλαίσια Μάθησης:

Α΄ Λυκείου

Ευκτική του ρήματος *είμι* στον μέλλοντα

Β΄ Λυκείου

Πλάγιες πτώσεις ως ετερόπτωτοι προσδιορισμοί

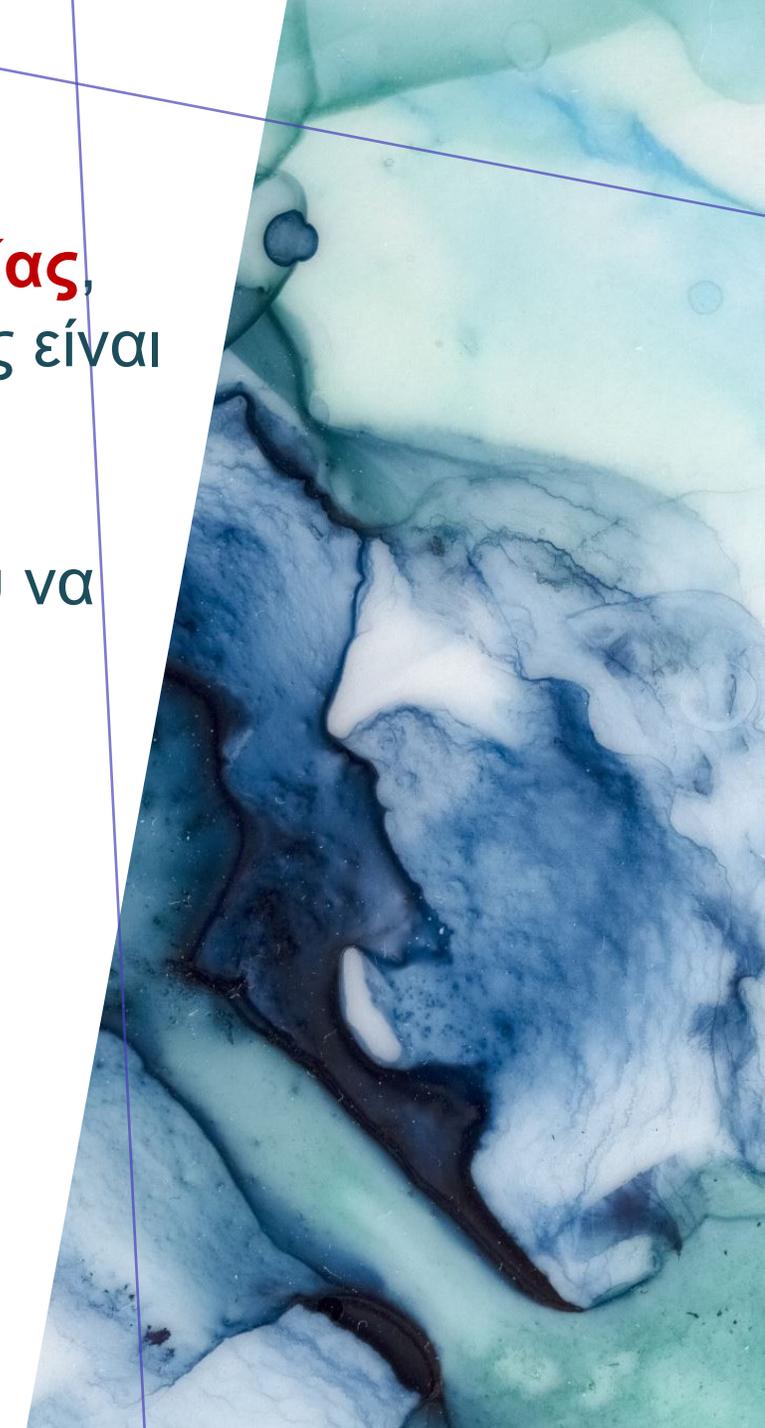
Γ΄ Λυκείου

- Κεφ. 39 από πρωτότυπο

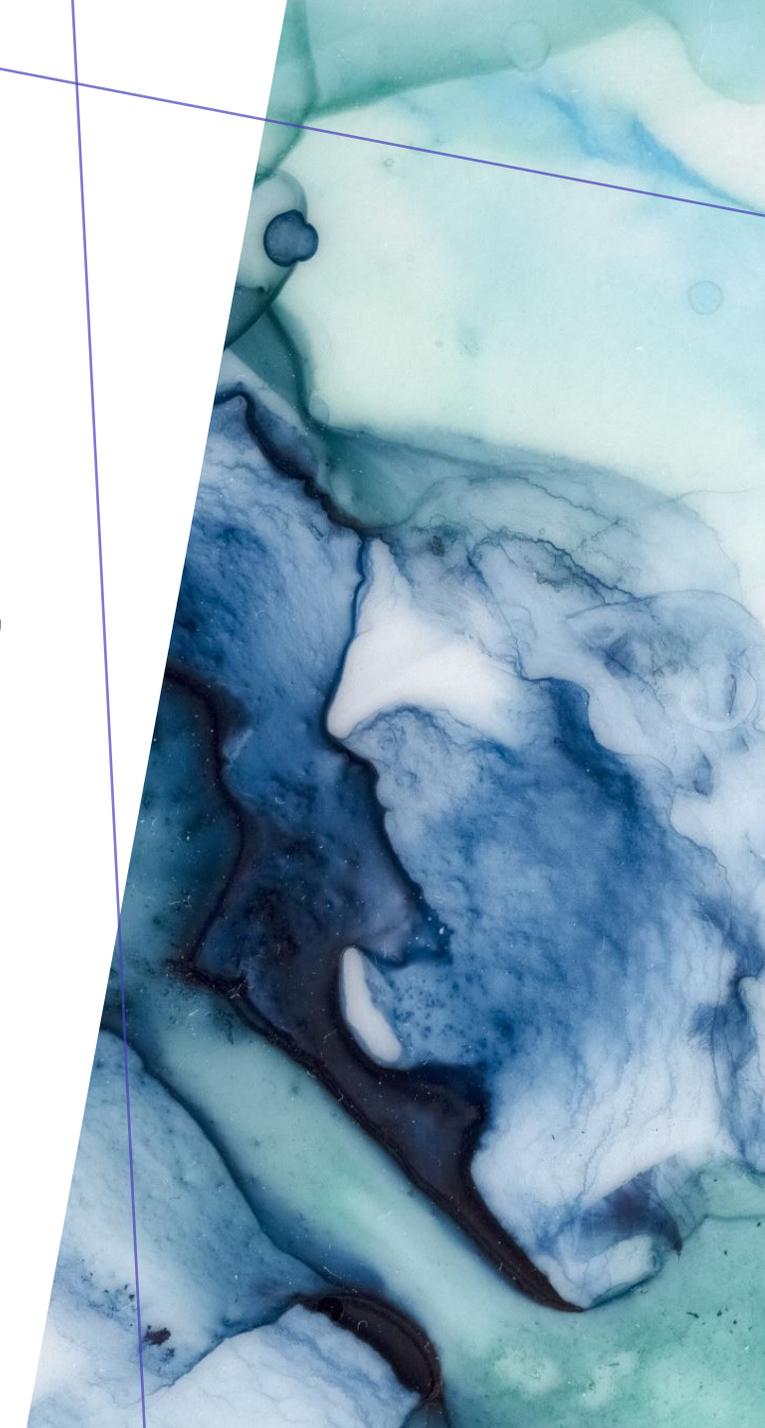
Άλλος ο ρόλος του Προγραμματισμού και άλλος ο ρόλος του Πλαισίου Μάθησης.

Ο Προγραμματισμός εκτιμά τον απαιτούμενο διδακτικό χρόνο και παρέχει κατευθύνσεις διδασκαλίας.

2. **Τήρηση των προβλεπόμενων περιόδων διδασκαλίας**, σύμφωνα με τους Προγραμματισμούς. Ο υπολογισμός είναι ρεαλιστικός.
Π.χ.: Αν ο Προγραμματισμός προβλέπει 2 δ.π. για την Εισαγωγή, είναι λάθος και απώλεια διδακτικού χρόνου να αφιερώνονται σε αυτήν 4 δ.π.
3. **Περιορισμός των φυλλαδίων και αξιοποίηση των βιβλίων αναφοράς** (Γραμματική, Συντακτικό, Λεξικό)
4. **Κατάργηση των αποπλαισιωμένων ασκήσεων.**
Τα φαινόμενα διδάσκονται και εμπεδώνονται μέσα από κείμενα
  - **Εναλλακτικοί τρόποι διδασκαλίας/αξιολόγησης** κειμένου, ορθογραφίας, λεξιλογικών.

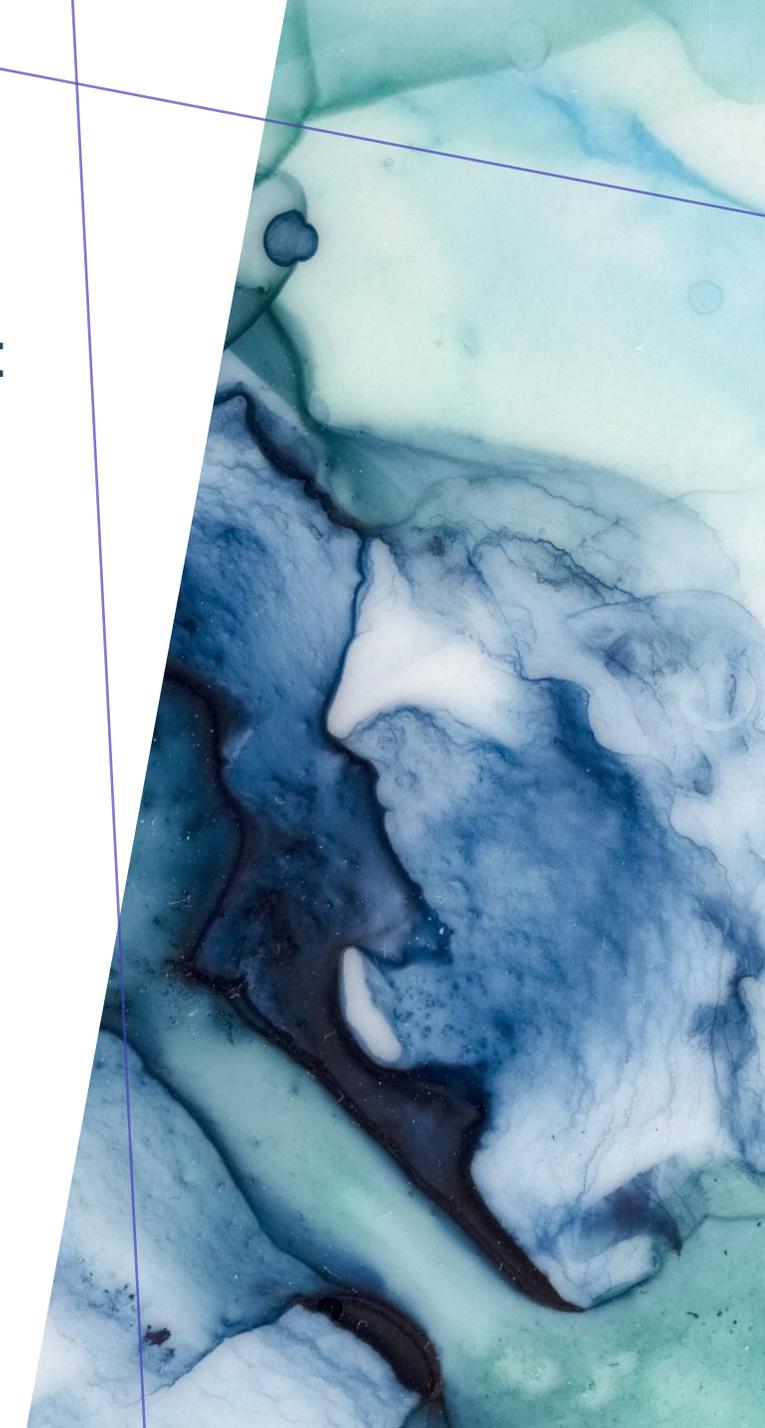
5. **Επιλογή ασκήσεων/δραστηριοτήτων από το σχολικό εγχειρίδιο στην Α΄ Λυκείου προσ.,** ανάλογα με τις ανάγκες του τμήματος.
6. **Εμπλουτισμός της διδασκαλίας με θεματογραφία,** σύνδεση των γραμματικο-συντακτικών φαινομένων με κείμενα.
Τα φαινόμενα **διδάσκονται**, γίνονται **κατανοητά** και **εμπεδώνονται** σταδιακά, μέσα από την επαναφορά και τη χρήση τους.
7. **Αξιοποίηση της γνώσης της Νέας Ελληνικής** για κατανόηση των φαινομένων των Αρχαίων Ελληνικών.

8. Φροντίζουμε για **«μετρημένη» ύλη διαγωνίσματος** και προσεκτική ετοιμασία **εξεταστικού δοκιμίου** ως προς:

- τη δομή
- τα φαινόμενα που εξετάζονται
- τον χρόνο επίλυσης
- τη σαφήνεια στη διατύπωση των ερωτήσεων
- τον οδηγό διόρθωσης

9. **Δραστηριότητες διαμορφωτικής αξιολόγησης** σε όλη τη διάρκεια του Τετραμήνου.

8. Ειδικά για τη μετάφραση

Στις εξετάσεις (Τετραμήνων, Παγκύπριες) παρατηρείται το φαινόμενο οι διορθωτές να **αφαιρούν μονάδες** από απαντήσεις μαθητών/μαθητριών, επειδή **δεν μετέφρασαν** το κείμενο **ακριβώς όπως** δόθηκε στον Οδηγό Διόρθωσης.

Ωστόσο:

- Για κανένα κείμενο **ΔΕΝ** υπάρχει μόνο **ΜΙΑ** απόδοση, μόνο ένα συγκεκριμένο λεκτικό απόδοσης
- Η απόδοση του Οδηγού είναι **ενδεικτική, ΟΧΙ μοναδική!**
- **ΔΕΝ** αναμένουμε απόδοση με το συγκεκριμένο λεκτικό
- Αναμένουμε **κατανόηση** του κειμένου και απόδοσή του σε ορθό νεοελληνικό λόγο

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

Προγραμματισμός Β΄ Λυκείου
Πλάγιες πτώσεις ως ετερόπρωτοι προσδιορισμοί
(όσοι απαντούν στα κείμενα – αξιοποίηση του Συντακτικού)

- Το κεφάλαιο των ετερόπρωτων προσδιορισμών είναι **ΕΚΤΕΝΕΣΤΑΤΟ!**
- Εμπεριέχει **πολλές επιμέρους περιπτώσεις** και γι' αυτό δεν μπορεί να αφομοιωθεί από τα παιδιά διά μιάς
- Καλύπτεται **σταδιακά**, με βάση τα κείμενα και με επαναφορά των περιπτώσεων
- Είναι φαινόμενο που θα **διατρέχει διαρκώς τη διδασκαλία μας!**

Β. ΟΙ ΕΤΕΡΟΠΤΩΤΟΙ ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

§ 30 Οι ετερόπτωτοι ονομαστικοί προσδιορισμοί προσδιορίζουν ονόματα ή άλλες λέξεις που έχουν θέση ονόματος. Δηλώνουν τη σχέση μεταξύ προσδιοριζόμενου και προσδιορισμού και βρίσκονται σε μία από τις πλάγιες πτώσεις, γενική, δοτική, αιτιατική.

1. Η γενική ως ετερόπτωτος ονομαστικός προσδιορισμός

§ 31 Η γενική ως ετερόπτωτος ονομαστικός προσδιορισμός διακρίνεται στα ακόλουθα είδη:

α) Γενική κτητική:

Ἡ πόλις ἡμῶν ἐτίμα καὶ τότε τοὺς ἀγαθοὺς.

N.E.: Το δωμάτιό μου είναι ευρύχωρο.

➤ Γενική κτητική είναι και η γενική κύριων ονομάτων η οποία προσδιορίζει ουσιαστικά που δηλώνουν καταγωγή ή συγγένεια, καθώς και η γενική η οποία προσδιορίζει επίθετα που δηλώνουν συγγένεια, φιλία ή έχθρα, όπως τα οἰκείος, συγγενής, κοινός, ἱερός, ξένος (φίλος από φιλοξενία), φίλος, ἐπιπῆδειος (φίλος, οικείος), εὔνους (φιλικός), ἐχθρός, πολέμιος, ἐχθρικός κ.τ.ό.:

Ἐμπεδοκλῆς Μένωνος ἦν υἱός.

Ἐπιθυμεῖς φίλος αὐτοῦ εἶναι;

Οὗτος πολέμιος τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηναίων ἦν.

N.E.: • Είναι ο αδελφός της Ελένης. • Οι φίλοι των φτωχών είναι λίγοι.

β) Γενική του δημιουργού:

Τὰ τοῦ Ἡρακλέους ἔργα ζῆν πόνω ἐγένετο.

Ἀνάγνωθι πρῶτον τὸν Σόλωνος νόμον.

N.E.: Αγόρασα τις «Δοκίμες» του Σεφέρη.

γ) Γενική διαιρετική: προσδιορίζει κυρίως λέξεις που δηλώνουν ποσό ή αριθμό και συχνά επίθετα υπερθετικού βαθμού, καθώς και επίθετα ή αντωνυμίες ουδέτερου γένους:

τινὲς τῶν ῥητόρων – ἕκαστος τῶν ἐν τῇ πόλει

Πλουτοῦσι καὶ οἱ πολλοὶ τῶν τεχνιτῶν.

Οἱ μέγιστοι τῶν ποταμῶν ἐκ τῶν μεγίστων ῥέουσιν ὄρων. (βουνών)

Τὸ πολὺ τοῦ Ἑλληνικοῦ οὕτως ἐπέισθη. (των Ελλήνων)

Εἰς τοῦτο μανίας ἀφικόμην.

N.E.: • Δες το πρώτο μέρος του βιβλίου. • Τα καλύτερα των έργων βραβεύτηκαν. • Σε τέτοιο σημείο μανίας έρτασα.

δ) Γενική της ύλης:

ἀσπίς χρυσοῦ – τάλαντα ἀργυρίου

N.E.: παράθυρα αλουμινίου

ε) Γενική του περιεχομένου: προσδιορίζει συνήθως λέξη περιεκτική, όπως ἀγέλη, ἄμαξα, ἀριθμός, ὄχλος, πλῆθος, πλοῖον, στόλος, στρατιά, σωρὸς κ.ά.:

ὁ ὄχλος τῶν στρατιωτῶν – ἀγέλη δελφίνων – πλῆθος πολιτῶν

N.E.: αποθήκη πυρομαχικῶν – [αλλά και:] ποτήρι (με) κρασί

στ) Γενική της ιδιότητας: δηλώνει ηλικία, μέγεθος, βάρος ή άλλο ιδιαίτερο γνώρισμα του όρου που προσδιορίζει και συνοδεύεται συχνά από αριθμητικό ή από επίθετο που δηλώνει ποσό:

ὁδὸς πολλῶν ἡμερῶν – ἔργα ἀρετῆς

N.E.: παιδί έξι ετών – ποτήρι του νερού

ζ) Γενική της αξίας ή του τιμήματος: δηλώνει την υλική ή ηθική αξία του όρου που προσδιορίζει. Με γενική της αξίας συντάσσονται και τα επίθετα ἄξιος, ἀνάξιος, ἀντάξιος, ἀξιοχρεως (ἄξιος, αξιοπίστος), ὠνητός, τίμιος, ἄτιμος κ.τ.ό.:

οἶκος ὀκτῶ τάλαντων – δέκα μνῶν χωρίον

Κατέλιπε πέντε τάλαντων οὐσίαν. (περιουσία)

Ἐδωρήσατο φιάλην ἀργυρᾶν ἀξίαν δέκα μνῶν.

Πᾶς χρυσὸς ἀρετῆς οὐκ ἀντάξιος.

N.E.: • Αγόρασε εισιτήριο εξήντα λεπτῶν. • Είναι άνθρωπος κύρους. • Είσαι ἄξιος συγχαρητηρίων.

Οι γενικές κτητικές, διαιρετικές, ύλης, ιδιότητας, αξίας ως ετερόπτωτοι προσδιορισμοί δεν πρέπει να συγχέονται με τις αντίστοιχες γενικές κατηγορηματικές, οι οποίες είναι κατηγορούμενα σε πτώση γενική και εξαρτώνται από κάποιο συνδετικό ρήμα:

Τὸ ἱερὸν ἔστω Διός. [γεν. κατηγορηματική κτητική]

η) Γενική της αιτίας: προσδιορίζει επίθετα ή ουσιαστικά δικανικής σημασίας, όπως αἴτιος, ἀναίτιος (αθῶος), ἔνοχος, ὑπαίτιος, ὑπεύθυνος, ὑπόδικος, ἀγών (δίκη), αἰτία (κατηγορία), γραφή (έγγραφη καταγγελία), δίκη κ.τ.ό., καθώς και επίθετα ή ουσιαστικά που δηλώνουν κάποιο ψυχικό πάθος, όπως εὐδαίμων, μακάριος, θαυμάσιος, φόβος, λύπη, ὀργή, χαρά, δόξα κ.τ.ό.:

γραφή ὕβρεως – δίκη κλοπῆς

Οὐδεὶς ἔνοχος ἔστω λιποταξίου οὐδὲ δειλίας.

Εὐδαίμων μοι ἐφαίνετο καὶ τοῦ τρόπου καὶ τῶν λόγων.

Αἰνείας δόξαν εὐσεβείας ἐκτήσατο.

N.E.: • Κράτηκε ἔνοχος φόνου. • Τον συνεπῆρε η χαρά της επιτυχίας.

θ) Γενική υποκειμενική: προσδιορίζει ουσιαστικά ή επίθετα που δηλώνουν ενέργεια της οποίας το υποκείμενο φανερώνει η γενική:

Διὰ τάχους ἢ νίκης τῶν Ἀθηναίων ἐγένετο. [ἐνίκησαν οἱ Ἀθηναῖοι]

Καλεῖται ἢ εἰσοδος τοῦ ἀέρος ἀναπνοή. [εἰσέρχεται ὁ ἀήρ]

N.E.: Η δύση του ἡλίου τον μάγεψε. [δύει ο ἡλιος]

ι) Γενική αντικειμενική: προσδιορίζει ουσιαστικά ή επίθετα που δηλώνουν ενέργεια της οποίας το αντικείμενο φανερώνει η γενική:

Διδάσκαλος τῶν παιδῶν ἐγένετο. [διδάσκει τοὺς παῖδας]

Τῆς ἀπάσης στρατιάς ἡγεμῶν ἦν ὁ πολέμαρχος. [ἡγεῖται τῆς στρατιᾶς]

Οἰκοδόμος ἔστιν ποιητικὸς οἰκίας. [ποιεῖ οἰκίαν]

N.E.: Κάνει ἔλεγχο τιμῶν. [ελέγχει τις τιμές]

Με γενική αντικειμενική συντάσσονται ονόματα (ουσιαστικά ή επίθετα) ομόρριζα με ρήματα που δέχονται αντικείμενο σε γενική (βλ. § 72). Επίθετα που συντάσσονται με γενική αντικειμενική είναι κυρίως όσα σημαίνουν:

1. **Μνήμη** ή **λήθη**, όπως *μνήμων, ἀμνήμων, ἐπιλήσμων* κ.τ.ό.:
μνήμων τῶν εὐεργεσιῶν – *ἀμνήμων τῶν κινδύνων*
2. **Επιμέλεια** ή **αμέλεια**, **φειδώ** (καλή διαχείριση) ή **αφειδία**, όπως *ἐπιμελής, ἀμελής, ὀλίγωρος, φειδωλός, ἀφειδής* κ.τ.ό.:
ἐπιμελής ἀγαθῶν – *ἀμελής κακῶν* – *ἀφειδής τοῦ βίου*
N.E.: • Φάνηκε καλός οικονομός της περιουσίας. • [αλλά και:] Είναι αμελής **στα ραντεβού**. [εμπρόθ. της α-
ναφοράς]
3. **Κυριότητα**, **εξουσία** ή **το αντίθετο**, όπως *ἐγκρατής, κύριος, ἀκράτωρ, ὑπήκοος* κ.τ.ό.:
Ἐγκρατῆς γέγονε πολλῶν χρημάτων.
Ἐν τῇ δημοκρατίᾳ κύριος ὁ δῆμος καὶ τῶν νόμων ἐστίν.
N.E.: Ἐγινε κύριος της κατάστασης.
4. **Εμπειρία** ή **απειρία**, **επιτυχία** ή **αποτυχία**, όπως *ἐμπειρος, ἐπιστήμων, ἄπειρος, ἀήθης* (ασυνήθιστος), *ἐπι-
τυχής, ἀποτυχής* κ.τ.ό.:
ἐμπειρος πολέμου καὶ ἀγῶνων – *ἄπειρος τοῦ ἀγωνίζεσθαι* – *ἀήθης τοιαύτης μάχης*
N.E.: Ἦταν γνώστης των κινδύνων.
5. **Συμμετοχή**, **πλησμονή**, όπως *μέτοχος, κοινωνός, μεστός, πλήρης, ἔμπλεως* κ.τ.ό.:
μέτοχος ἐλπίδων – *ἄνθρωπος ταραχῆς καὶ τόλμης μεστός* – *κοινωνός φιλίας*
Ἡ νεότης ἐλπίδος πλήρης ἐστίν.
N.E.: Απεβίωσε πλήρης ημερῶν.
6. **Χωρισμό**, **στέρηση**, **απομάκρυνση** ή **απαλλαγή**, όπως *ἀγνός, ἄγονος, ἀμέτοχος, ἄμοιρος, ἀπαίδευτος, ἄ-
γυμνός, ἐλεύθερος, ἐνδεής* (φτωχός), *ἔρημος, κενός, ὄρφανός* κ.τ.ό.:
ἐνδεής χρημάτων – *κενός δακρύων* – *ὄρφανός μητρὸς*
Ἔστι δὲ ὁμίχλη ἀτμώδης ἀναθυμιάσις ἄγονος ὕδατος.
N.E.: Σήμερα εἶμαι ἐλεύθερος υπηρεσίας.
7. **Διαφορά**, όπως *ἄλλος, ἀλλότριος, διάφορος, ἕτερος* κ.τ.ό. Η γενική που εξαρτάται από τα επίθετα αυτά χα-
ρακτηρίζεται και συγκριτική:
Ἐπιστήμη ἐπιστήμης διάφορος.
Ἔτερον τὸ διδάσκειν τοῦ διαλέγεσθαι.

ια) Γενική συγκριτική: δηλώνει το πρόσωπο ή το πράγμα με το οποίο συγκρίνεται ένα άλλο όμοιό του, αποτελώ-
ντας τον β' όρο της σύγκρισης αυτής (βλ. και § 41.1). Με γενική συγκριτική συντάσσονται:

- **Επίθετα συγκριτικού βαθμού** ή επίθετα που έχουν συγκριτική σημασία, όπως *πρότερος, ὕστερος, διπλά-
σιος, πολλαπλάσιος* κ.τ.ό.:

Πολλῶν γὰρ χρημάτων κρείττων ὁ παρὰ τοῦ πλήθους ἔπαινος.

Ἄναρχίας δὲ μείζον οὐκ ἔστι κακόν.

Πρότερος τοῦ λοχαγοῦ ἔπορεύετο.

Πολλαπλάσιος τούτων ἐποίησε.

N.E.: • Η Ελένη είναι μεγαλύτερή μου. • Παίρνει μισθό διπλάσιο του περσινού.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ Η ΠΡΟΤΑΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΟΡΟΙ ΤΗΣ

- **Επίθετα υπερθετικού βαθμού**, όταν αυτό που συγκρίνεται δεν αποτελεί μέρος αυτού που δηλώνει η γενι-
κή. Στην αντίθετη περίπτωση η γενική είναι διαιρετική (βλ. § 31γ):
Ναυμαχία γὰρ αὕτη μεγίστη δὴ τῶν πρὸ αὐτῆς γεγένηται. [γεν. συγκριτική]
Σαγγάριος μέγιστός ἐστι τῶν ἐν Βιθυνίᾳ ποταμῶν. [γεν. διαιρετική]

2. Η δοτική ως ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός

§ 32 Η δοτική ως ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός διακρίνεται στα ακόλουθα είδη:

α) Δοτική αντικειμενική:

Τί δήποτ' ἄν εἴη ταῦτα, ὦ Εὐθύφρων, τὰ παρ' ἡμῶν δῶρα τοῖς θεοῖς; [δίδομεν τοῖς θεοῖς]

Με δοτική αντικειμενική συντάσσονται ονόματα ομόρριζα με ρήματα που δέχονται αντικείμενο σε δοτική (βλ. § 73). Επίθετα που συντάσσονται με δοτική αντικειμενική είναι κυρίως ὅσα σημαίνουν:

1. **Ωφέλεια** ή **βλάβη**, όπως *ὠφέλιμος, βλαβερός, ἐπιζήμιος* κ.τ.ό.:
βλαβερὰ τῇ πόλει – ἐπιζήμια αὐτοῖς
Αὐτός τε αὐτῷ ὠφέλιμος ἐγένετο.
2. **Φιλία** ή **ἐχθρα**, όπως *εὐμενής, εὖνους, ἐπιτήδειος, φίλος, δυσμενής, δύσνους, ἐναντίος, ἐχθρός, πολέμιος* κ.τ.ό.:
Βασιλεὺς γὰρ καὶ τύραννος ἅπας ἐχθρὸς ἐλευθερία καὶ νόμοις ἐναντίος.
Οἱ ὅμοιοι τοῖς ὁμοίοις εὖνοι εἴσι.
Ὁ πατὴρ ὁ ἡμέτερος φίλος ἦν καὶ ἐπιτήδειος Μενεκλεῖ.
3. **Ευπείθεια** ή **υποταγή**, όπως *εὐπειθής, πιστός, ὑπήκοος, ἀπειθής* κ.τ.ό.:
πιστὸς τῷ δήμῳ – ἀπειθῆς τοῖς νόμοις
Πρῶτον τὸν στρατηγὸν δεῖ εὐπειθέστατον τοῖς νόμοις εἶναι.
4. **Ακολουθία** ή **διαδοχή**, όπως *ἀκόλουθος, διάδοχος, ἐπόμενος* κ.τ.ό.:
διάδοχος Κλεάνδρῳ – ἐπόμενοι τῷ ἄρχοντι
5. **Προσέγγιση** ή **μειξή**, όπως *γεῖτων, ὄμορος* (γεγονικός), *πλησίος, ἄμικτος* κ.τ.ό.:
Ἐγώ, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, γείτων οἰκῷ τῇ Ἑλλάδι.
6. **Ταυτότητα** ή **ομοιότητα**, όπως *ὁ αὐτός* (ο ἴδιος), *ὅμοιος, παραπλήσιος, ἀνόμοιος* κ.τ.ό.:
Ὅμοιαν ταῖς δούλαις εἶχε τὴν ἐσθῆτα.
Πολλὰ καὶ ἀνόμοια τῇ ἐκείνου συμβουλή ἔπραττεν.
7. **Ισότητα** ή **συμφωνία**, όπως *ἴσος, ἰσόπαλος, ἰσόρροπος, σύμφωνος, ἄνισος* κ.τ.ό.:
ἰσοπαλεῖς τοῖς ἐναντίοις – σύμφωνος τῷ ὀνόματι
Σοὶ οὐδεὶς ἴσος.
8. «**Ἀρμόζει**» ή «**ταιριάζει**» και **τα ἀντίθετα**, όπως *ἄρμόδιος, πρεπώδης, ἀνάρμοστος, ἀπρεπής* κ.τ.ό.:
Μέθη φύλαξιν ἀπρεπέστατον. (στους φύλακες)

9. Τέλος, με δοτική αντικειμενική συντάσσονται επίθετα σύνθετα με τις προθέσεις *ἐν, σύν*, όπως *ἐμφυτος, ἐντριβής, σύμφυτος, συμφυής, σύμμαχος* κ.τ.ό.:

Ἡ τύχη οὐκ ἔστι σύμμαχος τοῖς μὴ δρωσὶ.

Ἐμφυτα ἦν ταῦτα τοῖς Ἀθηναίοις.

β) Δοτική της αναφοράς: προσδιορίζει επίθετα, όπως *ἀσθενής, δεινός, καλός, δυνατός, εὐπροσήγορος* (γλυκομίλητος, προσηγής), *ἴκανός, ἰσχυρός, τραχὺς, φοβερός, ταχύς* κ.τ.ό.:

ἀσθενὴς τῷ σώματι – ταχύς τοῖς ποσὶ – εὐπροσήγορος τῷ λόγῳ

N.E.: Τα συνώνυμα των ονομάτων που στην Α.Ε. συντάσσονται με δοτική απαντούν στη Ν.Ε. με γενική ή εμπρόθετο προσδιορισμό:

βλαβερὸς γιὰ τὴν υγεία – ὅμοιος με τὸν ἀδελφὸ του – διάδοχος τοῦ βασιλιά

3. Η αιτιατική ως ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός

§ 33 Η αιτιατική που προσδιορίζει ετερόπτωτα ένα ὄνομα δηλώνει αναφορά και μεταφράζεται «ως προς» ή «στο»:

Τυφλὸς τὰ τ' ὄτα τὸν τε νοῦν τὰ τ' ὄμματ' εἶ.

Ἕλληνες τὸ γένος – ταχύς τοὺς πόδας – φιλοτιμότεος τὴν γνώμην

► Συχνές **αιτιατικές της αναφοράς** είναι οι λέξεις: *τὸν ἀριθμὸν, τὸ βάθος, τὸ εὖρος, τὸ μέγεθος, τὸ μήκος, τὸ πλῆθος, τὸ ὕψος* κ.τ.ό.:

Πύργος στερεὸς ὠκοδόμηται, σταδίου καὶ τὸ μήκος καὶ τὸ εὖρος.

Τεῖχος πλίνθινον ὠκοδόμητο, τὸ μὲν εὖρος πενήκοντα ποδῶν, τὸ δὲ ὕψος ἑκατόν.

N.E.: • Αγόρασε ὑφασμα δύο μέτρα **φάρδος**. • [αλλά και:] Το ὑφασμα είναι καλό **στο φάρδος**.

ΠΙΝΑΚΑΣ Ε. ΟΙ ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

ΟΜΟΙΟΠΤΩΤΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ	ΕΤΕΡΟΠΤΩΤΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ	ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ ΣΕ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ, ΕΠΙΦΩΝΗΜΑΤΑ - ΜΟΡΙΑ
<p>α) Επιθετικός: <i>Καὶ ἀνὴρ σπουδαῖος ἐνίστε ἀτυχεῖ.</i></p> <p>β) Κατηγορηματικός: <i>Ἄπαντες οἱ Ἕλληνες πρὸς τὸ μέλλον ἔσεσθαι βλέπουσιν.</i></p> <p>γ) Παράθεση: <i>Σιμωνίδης ὁ ποιητῆς ἀφίκετο.</i></p> <p>δ) Επεξήγηση: <i>Ὁ βασιλεὺς Ἀλκίμαχος αὐτῷ παρασκευάζει ταύτην τὴν ναῦν.</i></p>	<p>α) Σε γενική</p> <ul style="list-style-type: none"> • Κτητική • Δημιουργού • Διαιρετική • Ὑλης • Περιεχομένου • Ἰδιότητας • Αξίας ἢ ποσοῦ • Αιτίας • Ὑποκειμενική • Αντικειμενική • Συγκριτική: <p><i>Πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν ἀπέπλεον ὡς ἐδύναντο. [διαιρετική]</i> <i>Ἐζήτει εἶναι κύριος ἀπάντων. [αντικειμενική]</i></p> <p>β) Σε δοτική</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αντικειμενική • Αναφοράς: <p><i>Ἔργοις φιλόπονος ἴσθι, μὴ λόγοις μόνον. [αναφοράς]</i></p> <p>γ) Σε αιτιατική</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αναφοράς: <p><i>Διὰ μέσου τῆς πόλεως ῥεῖ ποταμὸς Κύδνος ὄνομα.</i></p>	<p>α) Σε γενική</p> <ul style="list-style-type: none"> • Διαιρετική • Αναφοράς • Αξίας • Αντικειμενική • Συγκριτική • Αφετηρίας / χωρισμού • Αιτίας [σε επιφώνημα]: <p><i>Ἀξίως ἡμῶν αὐτῶν ἐπολεμήσαμεν. [αξίας]</i> <i>Ἠσκήκατε τὰ εἰς τὸν πόλεμον πολὺ μᾶλλον τῶν πολεμίων. [συγκριτική]</i></p> <p>β) Σε δοτική</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αντικειμενική • Αναφοράς • Ποσοῦ (μέτρου ἢ διαφοράς): <p><i>Ὁμοίως τούτῳ ἀναμάρτητός εἰμι. [αντικειμενική]</i></p> <p>γ) Σε αιτιατική</p> <ul style="list-style-type: none"> • Με τα ομοτικά μόρια <i>νή, μά</i> σχηματίζονται εμπρόθετοι προσδιορισμοί που δηλώνουν επίκληση: <p><i>Νὴ τοὺς θεοὺς συγγνώμην ἔχω ὑμῖν.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Αναφοράς [σε τροπικά επιρρήματα + ἔχω]: <p><i>Εὖ ἔχομεν τὰ σώματα.</i></p>

**Π. Μπίλλα,
Συντακτικό
Αρχαίας
Ελληνικής
Γλώσσας,
σελ. 194**

8 ἦν ὑπὸ τῶν φυλάρχων ἀπενεχθῆναι. ἔτι δέ, ὡ βουλή, εἶπερ ἵππευσα, οὐκ ἂν ἦ ἔξαρνος ὡς δεινόν τι πεποιηκώς, ἀλλ' ἠξίουν, ἀποδείξας ὡς οὐδείς ὑπ' ἐμοῦ τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε, δοκιμάζεσθαι. ὁρῶ δὲ καὶ ὑμᾶς ταύτη τῇ γνώμῃ χρωμένους, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἵππευσάντων βουλευόντας, πολλοὺς δ' αὐτῶν στρατηγούς καὶ ἱπάρχους χειροτονημένους, ὥστε μηδὲν δι' ἄλλο με ἠγείσθε ταύτην ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογία, ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταφεύσασθαι. Ἀνάβηθι δέ μοι καὶ μαρτύρησον.

9 Περὶ μὲν τοίνυν αὐτῆς τῆς αἰτίας οὐκ οἶδ' ὅ τι δεῖ πλείω λέγειν· δοκεῖ δέ μοι, ὡ βουλή, ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγορημένων προσήκειν ἀπολογεῖσθαι, ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντὸς τοῦ βίου λόγον διδόναι. δέομαι οὖν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαι μου. ποιήσομαι δὲ τὴν ἀπολογία ὡς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων.

10 Ἐγὼ γὰρ πρῶτον μὲν, οὐσίας μοι οὐ πολλῆς καταλειφθείσης διὰ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς τοῦ πατρὸς καὶ τὰς τῆς πόλεως, δύο μὲν ἀδελφὰς ἐξέδωκα ἐπιδοὺς τριάκοντα μνᾶς ἑκατέρω, πρὸς τὸν ἀδελφὸν δ' οὕτως ἐνειμάμην ὥστ' ἐκείνον πλέον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρῶων, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας οὕτως βεβίωκα ὥστε μηδεπώ-

11 ποτέ μοι μηδὲ πρὸς ἓνα μηδὲν ἐγκλημα γενέσθαι. καὶ τὰ μὲν ἴδια οὕτως διώκηκα· περὶ δὲ τῶν κοινῶν μοι μέγιστον ἠγοῦμαι τεκμήριον εἶναι τῆς ἐμῆς ἐπιεικείας, ὅτι τῶν νεωτέρων ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, πάντας αὐτούς ὄψεσθέ μοι διαφόρους ὄντας, καὶ πλείστα τούτους

Ο Μαντίθεος θα απολογηθῆί σύντομα για ὅλη τὴ ζωὴ του.

Ἡ συμπεριφορὰ του Μ. στὴν ιδιωτικὴ του ζωὴ.

Ἡ συμπεριφορὰ του Μ. στὴ δημόσια ζωὴ του.

περὶ ἐμοῦ λογοποιούντας καὶ ψευδομένους. καίτοι δῆλον ὅτι, εἰ τῶν αὐτῶν ἐπεθυμοῦμεν, οὐκ ἂν τοιαύτην γνώμην εἶχον περὶ ἐμοῦ. ἔτι δ', ὡ βουλή, οὐδείς ἂν ἀποδείξαι περὶ ἐμοῦ δύναίτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγεννημένην καίτοι ἑτέρους ὁρᾶτε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας. πρὸς τοίνυν τὰς στρατείας καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους σκέψασθε οἷον ἐμαυτὸν παρέχω τῇ πόλει. πρῶτον μὲν γάρ, ὅτε τὴν συμμαχίαν ἐποιήσασθε πρὸς [τοὺς] Βοιωτοὺς καὶ εἰς Ἀλίαρτον ἔδει βοηθεῖν, ὑπὸ Ὀρθοβούλου κατειλεγμένος ἵππεύειν ἐπειδὴ πάντας ἐώρων τοῖς μὲν ἵππεύουσιν ἀσφάλειαν εἶναι δεῖν νομίζοντας, τοῖς δ' ὀπλίταις κίνδυνον ἠγούμενους, ἐτέρων ἀναβάντων ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀδοκιμάστων παρὰ τὸν νόμον ἐγὼ προσελθὼν ἔφην τῷ Ὀρθοβούλῳ ἐξαλείψαί με ἐκ τοῦ καταλόγου, ἠγούμενος αἰσχρὸν εἶναι τοῦ πλήθους μέλλοντος κινδυνεύειν ἄδειαν ἐμαυτῷ παρασκευάσαντα στρατεύεσθαι. Καί μοι ἀνάβηθι. Ὀρθόβουλε.

18 Τῶν τοίνυν ἄλλων στρατειῶν καὶ φρουρῶν οὐδεμιᾶς ἀπελείφθην πώποτε, ἀλλὰ πάντα τὸν χρόνον διατετέλεκα μετὰ τῶν πρώτων μὲν τὰς ἐξόδους ποιούμενος, μετὰ τῶν τελευταίων δὲ ἀναχωρῶν. καίτοι χρῆ τοὺς φιλοτίμως καὶ κοσμίως πολιτευομένους ἐκ τῶν τοιούτων σκοπεῖν, ἀλλ' οὐκ εἴ τις κομᾶ, διὰ τοῦτο μισεῖν τὰ μὲν γὰρ τοιαῦτα ἐπιτηδεύματα οὔτε τοὺς ιδιώτας οὔτε τὸ κοινὸν τῆς πόλεως βλάπτει, ἐκ δὲ τῶν κινδυνεύειν ἐθελόντων πρὸς τοὺς πολεμίους ἅπαντες ὑμεῖς ὠφελείσθε. ὥστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως, ὡ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν πολλοὶ μὲν γὰρ μικρὸν διαλεγόμενοι καὶ κοσμίως ἀμπεχόμενοι μεγάλων κακῶν αἴτιοι γεγονάσιν, ἕτεροι δὲ τῶν τοιούτων ἀμελοῦντες πολλὰ κάγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι.

Πρόταση του Μ. να πολεμήσει ὡς ὀπλίτης

Το κριτήριον ἀξιολόγησης του πολίτη.

8 ἦν ὑπὸ τῶν φυλάρχων ἀπενεχθῆναι. ἔτι δέ, ὦ βουλή, εἴ-
περ ἵππευσα, οὐκ ἂν ἦ ἔξαρνος ὡς δεινόν τι πεποιηκώς,
ἀλλ' ἠξίουν, ἀποδείξας ὡς οὐδεὶς ὑπ' ἐμοῦ τῶν πολιτῶν
κακῶς πέπονθε, δοκιμάζεσθαι. ὁρῶ δὲ καὶ ὑμᾶς ταύτη τῇ
γνώμη χρωμένους, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἵππευσάντων
βουλευόντας, πολλοὺς δ' αὐτῶν στρατηγούς καὶ ἱπάρχους
κεχειροτονημένους, ὥστε μηδὲν δι' ἄλλο με ἠγεῖσθε ταύτην
ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογίαν, ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου
καταφεύσασθαι. Ἀνάβηθι δέ μοι καὶ μαρτύρησον.

9 Περὶ μὲν τοίνυν αὐτῆς τῆς αἰτίας οὐκ οἶδ' ὅ τι δεῖ πλείω
λέγειν· δοκεῖ δέ μοι, ὦ βουλή, ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι
περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγορημένων προσήκειν ἀπολο-
γεῖσθαι, ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντὸς τοῦ
βίου λόγον διδόναι. δέομαι οὖν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκροά-
σασθαι μου. ποιήσομαι δὲ τὴν ἀπολογίαν ὡς ἂν δύνωμαι
διὰ βραχυτάτων.

10 Ἐγὼ γὰρ πρῶτον μὲν, οὐσίας μοι οὐ πολλῆς καταλει-
φθείσης διὰ τὰς συμφοράς καὶ τὰς τοῦ πατρὸς καὶ τὰς
τῆς πόλεως, δύο μὲν ἀδελφὰς ἐξέδωκα ἐπιδοὺς τριάκοντα
μνᾶς ἑκατέρω, πρὸς τὸν ἀδελφὸν δ' οὕτως ἐνειμάμην ὥστ'
ἐκεῖνον πλέον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρῶων, καὶ
πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας οὕτως βεβίωκα ὥστε μηδεπώ-

11 ποτέ μοι μηδὲ πρὸς ἓνα μηδὲν ἔγκλημα γενέσθαι. καὶ τὰ
μὲν ἴδια οὕτως διώκηκα· περὶ δὲ τῶν κοινῶν μοι μέγιστον
ἠγοῦμαι τεκμήριον εἶναι τῆς ἐμῆς ἐπιεικειᾶς, ὅτι τῶν νε-
ωτέρων ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας
ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, πάντας
αὐτοὺς ὄψεσθέ μοι διαφόρους ὄντας, καὶ πλείστα τούτους

*Ο Μαντίθεος θα απο-
λογηθεῖ σύντομα για
ὅλη τη ζωή του.*

*Η συμπεριφορά του
Μ. στην ιδιωτική του
ζωή.*

*Η συμπεριφορά του
Μ. στη δημόσια ζωή
του.*

§8 Γενική διαιρετική

- Εξηγείται το συγκεκριμένο φαινόμενο με παραδείγματα ἀπὸ τα Ν.Ε. καὶ μέσα ἀπὸ τις τρεῖς περιπτώσεις τοῦ κειμένου
- Αξιοποιούμε το συντακτικό

γ) **Γενική διαιρετική**: προσδιορίζει κυρίως λέξεις που δηλώνουν ποσὸ ἢ ἀριθμὸ καὶ συχνὰ ἐπίθετα υπερθετικοῦ βαθμοῦ, καθὼς καὶ ἐπίθετα ἢ ἀντωνυμίες ουδέτερου γένους:

τινὲς τῶν ῥητόρων – ἕκαστος τῶν ἐν τῇ πόλει

Πλουτοῦσι καὶ οἱ πολλοὶ τῶν τεχνιτῶν.

Οἱ μέγιστοι τῶν ποταμῶν ἐκ τῶν μεγίστων ῥέουσιν ὄρων. (Βουινῶν)

Τὸ πολὺ τοῦ Ἑλληνικοῦ οὕτως ἐπέισθη. (τῶν Ἑλλήνων)

Εἰς τοῦτο μανίας ἀφικόμην.

N.E.: • Δες τὸ πρῶτο μέρος τοῦ βιβλίου. • Τα καλύτερα τῶν ἔργων βραβεύτηκαν. • Σε τέτοιο σημεῖο μανίας ἔφτασα.

- Δεν διδάσκουμε τώρα ὅλους τοὺς ετερόπρωτους προσδιορισμούς
- Αναθέτουμε ἐργασία που διακρίνει τὴ γεν. διαιρετική ἀπὸ τὸ ποιητικὸ αἴτιο (στα Ν.Ε. καὶ τὰ δύο: ἀπὸ + αἰτ.)

Αντίστροφο: Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους
κακοποιήθηκαν ἀπὸ τοὺς ἱππεῖς.

- Το φαινόμενο θα ἐπανέλθει καὶ στις §§ 10-11

Λυσίου Ὑπὲρ Μαντιθέου 8-13, 18-19 (πρωτότυπο)

8 ἦν ὑπὸ τῶν φυλάρχων ἀπενεχθῆναι. ἔτι δέ, ὡ βουλή, εἶπερ ἵππευσα, οὐκ ἂν ἦ ἔξαρνος ὡς δεινόν τι πεποιηκώς, ἀλλ' ἤξιουν, ἀποδείξας ὡς οὐδεὶς ὑπ' ἐμοῦ τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε, δοκιμάζεσθαι. ὁρῶ δὲ καὶ ὑμᾶς ταύτη τῇ γνώμῃ χρωμένους, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἵππευσάντων βουλευόντας, πολλοὺς δ' αὐτῶν στρατηγούς καὶ ἱπάρχους χειροτονημένους, ὥστε μηδὲν δι' ἄλλο με ἡγείσθε ταύτην ποιῆσθαι τὴν ἀπολογία, ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταφεύσασθαι. Ἀνάβηθι δέ μοι καὶ μαρτύρησον.

9 Περὶ μὲν τοίνυν αὐτῆς τῆς αἰτίας οὐκ οἶδ' ὅ τι δεῖ πλείω λέγειν· δοκεῖ δέ μοι, ὡ βουλή, ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγορημένων προσήκειν ἀπολογεῖσθαι, ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντὸς τοῦ βίου λόγον διδόναι. δέομαι οὖν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαι μου. ποιήσομαι δὲ τὴν ἀπολογία ὡς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων.

Ο Μαντίθεος θα ἀπολογηθῆί σύντομα γιὰ ὅλη τὴ ζωὴ του.

10 Ἐγὼ γὰρ πρῶτον μὲν, οὐσίας μοι οὐ πολλῆς καταλειφθείσης διὰ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς τοῦ πατρὸς καὶ τὰς τῆς πόλεως, δύο μὲν ἀδελφὰς ἐξέδωκα ἐπιδοὺς τριάκοντα μνᾶς ἑκατέρω, πρὸς τὸν ἀδελφὸν δ' οὕτως ἐνειμάμην ὥστ' ἐκείνον πλέον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρῶων, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας οὕτως βεβίωκα ὥστε μηδεπώ-

Ἡ συμπεριφορὰ του Μ. στὴν ιδιωτικὴ του ζωὴ.

11 ποτέ μοι μηδὲ πρὸς ἓνα μηδὲν ἐγκλημα γενέσθαι. καὶ τὰ μὲν ἴδια οὕτως διώκηκα· περὶ δὲ τῶν κοινῶν μοι μέγιστον ἡγοῦμαι τεκμήριον εἶναι τῆς ἐμῆς ἐπιεικείας, ὅτι τῶν νεωτέρων ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, πάντας αὐτοὺς ὄψεσθέ μοι διαφόρους ὄντας, καὶ πλείστα τούτους

Ἡ συμπεριφορὰ του Μ. στὴ δημόσια ζωὴ του.

§9 Γενικὴ ἀντικειμενικὴ

- Εξηγείται τὸ συγκεκριμένο φαινόμενο με παραδείγματα ἀπὸ τὰ Ν.Ε. καὶ μέσα ἀπὸ τὴν περίπτωση τοῦ κειμένου
- Αξιοποιούμε τὸ συντακτικὸ

1) **Γενικὴ ἀντικειμενικὴ**: προσδιορίζει οὐσιαστικὰ ἢ ἐπίθετα ποὺ δηλώνουν ἐνέργεια τῆς ὁποίας τὸ ἀντικείμενο φανερώνει ἡ γενικὴ:

Διδάσκαλος τῶν παιδῶν ἐγένετο. [διδάσκει τοὺς παῖδας]

Τῆς ἀπάσης στρατιᾶς ἡγεμὼν ἦν ὁ πολέμαρχος. [ἡγῆται τῆς στρατιᾶς]

Οἰκοδόμος ἐστὶν ποιητικὸς οἰκίας. [ποιεῖ οἰκίαν]

Ν.Ε.: Κάνει ἐλεγκο τημῶν. [ελέγχει τὶς τιμὲς]

- Δὲν διδάσκουμε τώρα ὅλους τοὺς ετερόπρωτους προσδιορισμοὺς
- Μπορούμε νὰ ἀντιδιαστείλουμε με τὴ **γενικὴ ὑποκειμενικὴ**
- Αναθέτουμε κατάλληλη ἐργασία

Ἀντίστροφο:

- Ο Μαντίθεος λογοδοτεῖ γιὰ **τὰ ἔργα** του (γεν. Ἀντ. + γεν. κτητικὴ)
- Οἱ ποιητὲς ὑμνησαν τὴ νίκη **τῶν Ἀθηναίων** στὸν Μαραθῶνα (γεν. Ὑπ.)
- Τὸ φαινόμενο θὰ ἐπανέλθει στὶς §§ 10-11

Λυσίου Ὑπὲρ Μαντιθέου 8-13, 18-19 (πρωτότυπο)

8 ἦν ὑπὸ τῶν φυλάρχων ἀπενεχθῆναι. ἔτι δέ, ὦ βουλή, εἶπερ ἵππευσα, οὐκ ἂν ἦ ἔξαρνος ὡς δεινόν τι πεποιηκώς, ἀλλ' ἤξιουν, ἀποδείξας ὡς οὐδείς ὑπ' ἐμοῦ τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε, δοκιμάζεσθαι. ὄρω δὲ καὶ ὑμᾶς ταύτη τῇ γνώμῃ χρωμένους, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἵππευσάντων βουλευόντας, πολλοὺς δ' αὐτῶν στρατηγούς καὶ ἱπάρχους κεχειροτονημένους, ὥστε μηδὲν δι' ἄλλο με ἠγείσθε ταύτην ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογίαν, ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταφεύσασθαι. Ἀνάβηθι δέ μοι καὶ μαρτύρησον.

9 Περὶ μὲν τοίνυν αὐτῆς τῆς αἰτίας οὐκ οἶδ' ὅ τι δεῖ πλείω λέγειν· δοκεῖ δέ μοι, ὦ βουλή, ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγορημένων προσήκειν ἀπολογεῖσθαι, ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντὸς τοῦ βίου λόγον διδόναι. δέομαι οὖν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαι μου. ποιήσομαι δὲ τὴν ἀπολογίαν ὡς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων.

10 Ἐγὼ γὰρ πρῶτον μὲν, οὐσίας μοι οὐ πολλῆς καταλειφθείσης διὰ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς τοῦ πατρὸς καὶ τὰς τῆς πόλεως, δύο μὲν ἀδελφὰς ἐξέδωκα ἐπιδοὺς τριάκοντα μνᾶς ἑκατέρω, πρὸς τὸν ἀδελφὸν δ' οὕτως ἐνειμάμην ὥστ' ἐκείνον πλέον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρῶων καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας οὕτως βεβίωκα ὥστε μηδεπώποτέ μοι μηδὲ πρὸς ἓνα μηδὲν ἐγκλημα γενέσθαι. καὶ τὰ μὲν ἴδια οὕτως διώκηκα· περὶ δὲ τῶν κοινῶν μοι μέγιστον ἠγοῦμαι τεκμήριον εἶναι τῆς ἐμῆς ἐπεικειίας, ὅτι τῶν νεωτέρων ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, πάντας αὐτοὺς ὄψεσθέ μοι διαφόρους ὄντας, καὶ πλεῖστα τούτους

Ο Μαντίθεος θα απολογηθεῖ σύντομα για ὅλη τη ζωή του.

Η συμπεριφορά του Μ. στην ιδιωτική του ζωή.

Η συμπεριφορά του Μ. στη δημόσια ζωή του.

§10 Γενική κτητική, συγκριτική, (δαιρητική)

- Εξηγείται το συγκεκριμένο φαινόμενο με παραδείγματα ἀπὸ τὰ Ν.Ε. καὶ μέσα ἀπὸ τὴν περίπτωση τῶν κειμένου
- Αξιοποιούμε τὸ συντακτικὸ:

α) Γενική κτητική:

Ἡ πόλις ἡμῶν ἔτιμα καὶ τότε τοὺς ἀγαθοὺς.

Ν.Ε.: Το δωμάτιό μου εἶναι ευρύχωρο.

- Γενική κτητική εἶναι καὶ ἡ γενική κύριων ονομάτων ἡ ὁποία προσδιορίζει οὐσιαστικά που δηλώνουν καταγωγή ἢ συγγένεια, καθὼς καὶ ἡ γενική ἡ ὁποία προσδιορίζει ἐπίθετα που δηλώνουν συγγένεια, φιλία ἢ ἔχθρα, ὅπως τὰ οἰκεῖος, συγγενής, κοινός, ἱερός, ξένος (φίλος ἀπὸ φιλοξενία), φίλος, ἐπιτήδειος (φίλος, οικειός), εὖνους (φιλικός), ἐχθρός, πολέμιος, ἐχθρικός κ.τ.ό.:

Ἐμπεδοκλῆς Μέτωνος ἦν υἱός.

Ἐπιθυμοῖς φίλος αὐτοῦ εἶναι;

Οὗτος πολέμιος τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηναίων ἦν.

Ν.Ε.: • Εἶναι ὁ ἀδελφός τῆς Ελένης. • Οἱ φίλοι τῶν φτωχῶν εἶναι λίγοι.

- 1α) Γενική συγκριτική: δηλώνει τὸ πρόσωπο ἢ τὸ πράγμα με τὸ ὁποῖο συγκρίνεται ἓνα ἄλλο ὁμοῖό του, ἀποτελῶντας τὸν β' ὄρο τῆς σύγκρισης αὐτῆς (βλ. καὶ § 41.1). Με γενική συγκριτική συντάσσονται:

- **Επίθετα συγκριτικοῦ βαθμοῦ** ἢ ἐπίθετα που ἔχουν συγκριτικὴ σημασία, ὅπως πρότερος, ὕστερος, διπλάσιος, πολλαπλάσιος κ.τ.ό.:

Πολλῶν γὰρ χρημάτων κρείττων ὁ παρὰ τοῦ πλήθους ἔπαινος.

Ἄναρχίαι δὲ μείζον οὐκ ἔστι κακόν.

Πρότερος τοῦ λοχαγοῦ ἐπορεύετο.

Πολλαπλάσια τούτων ἐποίησε.

Ν.Ε.: • Ἡ Ελένη εἶναι μεγαλύτερή μου. • Παίρνει μισθὸ διπλάσιο τοῦ περσικοῦ.

- Δὲν διδάσκουμε τώρα ὅλους τοὺς ετερόπτωτους προσδιορισμούς
- Αναθέτουμε ἐργασία για ἐφαρμογὴ τοῦ φαινομένου: **αντίστροφο, θεματογραφία**
- Επανελέγχουμε τὴ γενική δαιρητική.

Λυσίου Ὑπὲρ Μαντιθέου 8-13, 18-19 (πρωτότυπο)

8 ἦν ὑπὸ τῶν φυλάρχων ἀπενεχθῆναι. ἔτι δέ, ὦ βουλή, εἶπερ ἵππευσα, οὐκ ἂν ἦ ἔξαρνος ὡς δεινόν τι πεποιηκώς, ἀλλ' ἠξίου, ἀποδείξας ὡς οὐδεὶς ὑπ' ἐμοῦ τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε, δοκιμάζεσθαι. ὁρῶ δὲ καὶ ὑμᾶς ταύτη τῇ γνώμῃ χρωμένους, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἵππευσάντων βουλευόντας, πολλοὺς δ' αὐτῶν στρατηγούς καὶ ἱπάρχους χειροτονημένους, ὥστε μηδὲν δι' ἄλλο με ἠγείσθε ταύτην ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογίαν, ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταφύσασθαι. Ἀνάβηθι δέ μοι καὶ μαρτύρησον.

9 Περὶ μὲν τοίνυν αὐτῆς τῆς αἰτίας οὐκ οἶδ' ὅ τι δεῖ πλείω λέγειν· δοκεῖ δέ μοι, ὦ βουλή, ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγορημένων προσήκειν ἀπολογεῖσθαι, ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντὸς τοῦ βίου λόγον διδόναι. δέομαι οὖν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαι μου. ποιήσομαι δὲ τὴν ἀπολογίαν ὡς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων.

10 Ἐγὼ γὰρ πρῶτον μὲν, οὐσίας μοι οὐ πολλῆς καταλειφθείσης διὰ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς τοῦ πατρὸς καὶ τὰς τῆς πόλεως, δύο μὲν ἀδελφὰς ἐξέδωκα ἐπιδοὺς τριάκοντα μνᾶς ἑκατέρω, πρὸς τὸν ἀδελφὸν δ' οὕτως ἐνειμάμην ὥστ' ἐκείνον πλέον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρῶων καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας οὕτως βεβίωκα ὥστε μηδεπώ-

11 ποτέ μοι μηδὲ πρὸς ἓνα μηδὲν ἐγκλημα γενέσθαι. καὶ τὰ μὲν ἴδια οὕτως διώκηκα· περὶ δὲ τῶν κοινῶν μοι μέγιστον ἠγοῦμαι τεκμήριον εἶναι τῆς ἐμῆς ἐπιεικείας, ὅτι τῶν νεωτέρων ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, πάντας αὐτοὺς ὄψεσθέ μοι διαφόρους ὄντας, καὶ πλεῖστα τούτους

Ο Μαντίθεος θα απολογηθεῖ σύντομα για ὅλη τὴ ζωὴ του.

Ἡ συμπεριφορὰ του Μ. στην ιδιωτικὴ του ζωὴ.

Ἡ συμπεριφορὰ του Μ. στη δημόσια ζωὴ του.

§11 (Γενικὴ ἀντικειμενικὴ καὶ διαιρετικὴ)

- Επαναφέρουμε τὰ φαινόμενα που ξανασυναντήσαμε στις προηγούμενες παραγράφους

Μέσα ἀπὸ τις §§8-11 ἔχουν διδαχθεῖ:

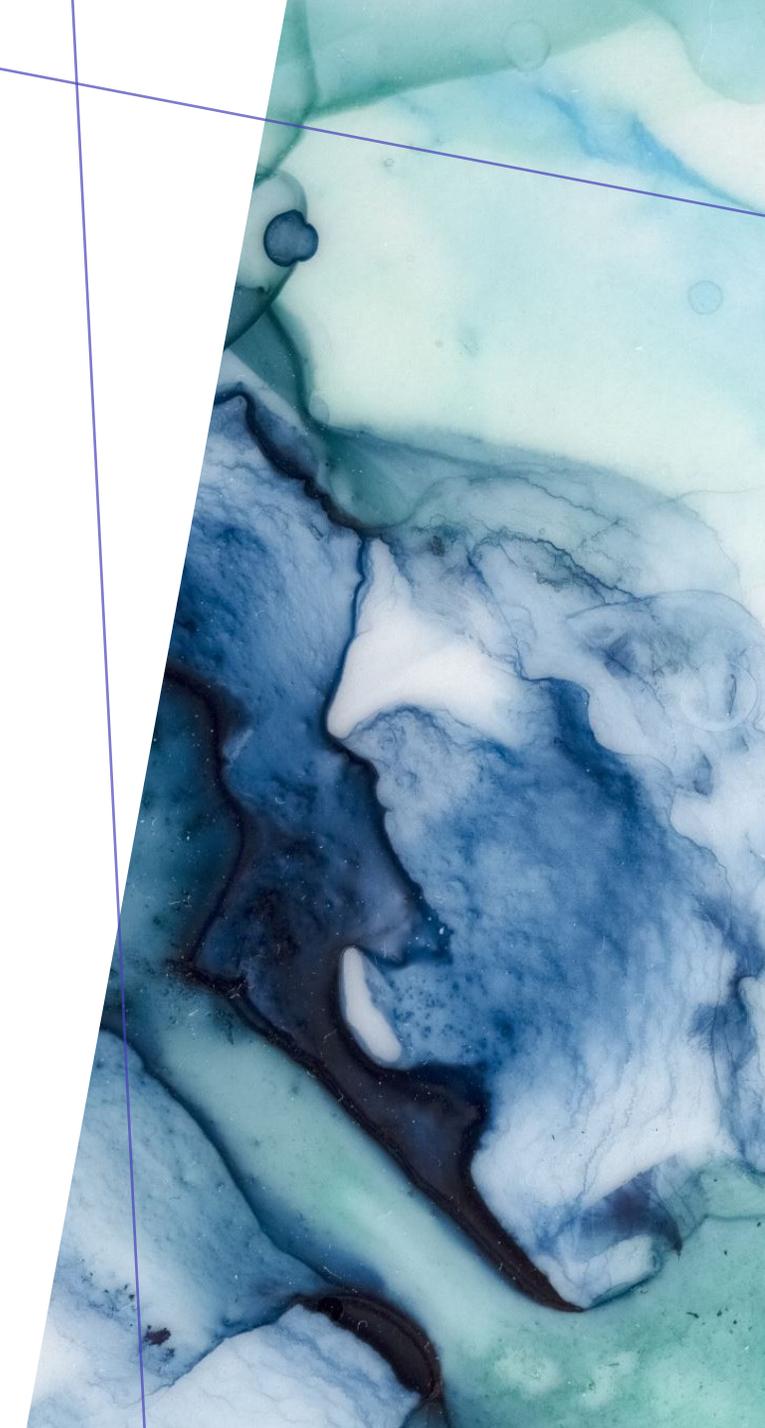
- Γενικὴ διαιρετικὴ
- Γενικὴ συγκριτικὴ
- Γενικὴ κτητικὴ
- Γενικὴ ἀντικειμενικὴ

Αξιοποιούμε τὴ θεματογραφία για:

- Περαιτέρω κατανόηση καὶ εμπέδωση
- Διδασκαλία ἄλλων ετερόππτων προσδιορισμῶν:
  - Γενικὴ αἰτίας, υποκειμενικὴ
  - Δοτικὴ ἀντικειμενικὴ, αναφοράς
  - Αἰτιατικὴ αναφοράς

Ενημέρωση:

1. Αναρτήθηκε το υλικό της Ημερίδας *Θουκυδίδου Περικλέους Έπιτάφιος* (Επιμόρφωση > Ημερίδες-Σεμινάρια-Συνέδρια)
2. Αναρτήθηκαν *Οδηγίες διαχείρισης Πλαισίων Μάθησης Β΄ Λυκείου κατ.*

ΟΑΠ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ

Δρ Καλλιόπη Χριστοφόρου Πούγιουρου, Επιθεωρήτρια Φιλολογικών Μαθημάτων
krugiourou@schools.ac.cy

Δρ Σιμάκης Συμεού, Επιθεωρητής Φιλολογικών Μαθημάτων
ssymeou@schools.ac.cy

Μάρω Μελανίδου, Επιθεωρήτρια Φιλολογικών Μαθημάτων
mmelanidou@schools.ac.cy

Δρ Φωτεινή Θεοδούλου, Σύμβουλος Φιλολογικών Μαθημάτων
ftheodoulou@schools.ac.cy

Κωνσταντίνα Λουτσίου, Σύμβουλος Φιλολογικών Μαθημάτων
kloutsiou@schools.ac.cy

Επιστημονικός Συνεργάτης: Καθηγητής Γ. Ξενής, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Επικοινωνία Dme-archaia-ellinika@schools.Ac.Cy

Τηλέφωνο 22806332